

Kees Diepeveen
Wethouder voor Welzijn, Zorg en Maatschappelijke
ondersteuning, Wijkgericht werken en Participatie,
Cultuur en de Wijk Noordwest.
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De heer dr. R. A. H. Plasterk

Postbus 20011

2500 EA DEN HAAG

Behandeld door	J.W.H.M. Braat	Datum	22 november 2016
Doorkiesnummer	030 - 28 62884	Ons kenmerk	16.509308
E-mail	j.braat@utrecht.nl	Onderwerp	Consultatie kostenverhaal huisvesting vergunninghouders
Bijlage(n)	Geen	Verzonden	
Uw kenmerk			
Uw brief van			Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden

Geachte heer Plasterk,

De VNG heeft de gemeenten gevraagd om voor 23 november 2016 te reageren op de brief van 11 oktober 2016 waarin u het conceptwetsvoorstel met betrekking tot het kostenverhaal huisvesting vergunninghouders ter consultatie heeft aangeboden. Met deze brief doen de gemeenten De Bilt, Bunnik, De Ronde Venen, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist (verder: U16-gemeenten) u gezamenlijk onze reactie toekomen.

Voordat wij u onze bezwaren ten aanzien van dit wetsvoorstel beschrijven, laten wij u graag weten verontwaardigd te zijn door de gang van zaken. Normaliter wordt de VNG, worden wij, voorafgaande aan een wetsvoorstel geconsulteerd. Juist vanwege de afspraak om de opgave Verhoogde Asielinstroom (2015) gezamenlijk op te pakken ("*...schouders aan schouder...*") is het merkwaardig dat dit voorstel niet eerst met de gemeenten is afgestemd. Wij zijn van mening dat een proactieve samenwerking vanuit het Rijk richting ons als gemeenten tot het nalaten van dit wetsvoorstel zou hebben geleid. Met andere woorden: het had alle partijen veel onnodige tijd en moeite gescheeld.

Dat gezegd hebbende, beschrijven de U16-gemeenten u bij dezen graag hun bezwaren *in reactie* op uw consultatie. Het voorliggende boetestelsel is voor ons als U16-gemeenten niet acceptabel. Wij hebben daarvoor de volgende argumentatielijnen:

- 1. De U16-gemeenten staan op het punt om een bestuursovereenkomst af te sluiten over samenwerking en doorgaande lijn binnen de Utrechtse regio van COA-opvang naar huisvesting en integratie. Hierin wordt een positief antwoord gegeven op de kwestie van huisvesting en integratie van statushouders. Deze samenwerking maakt het kostenverhaal overbodig en bovendien doorkruist een boetestelsel deze aanpak.*

Datum 23 november 2016

2. *Er is een samenspel van vele bestuurlijke en praktische bezwaren dat er toe leidt dat het boetestelsel zoals voorgesteld zal leiden tot langere duur van het huisvesten van statushouders, vertraging van de integratie en enorm verstoorde bestuurlijke verhoudingen.*

Onderstaand volgt een uitwerking van de genoemde bezwaren:

1. Bestuurlijke verhoudingen

- a. Het opleggen van boetes, van circa €1850,- per maand per statushouder, past niet in de bestuurlijke verhoudingen tussen Rijk, provincie en gemeenten en straalt wantrouwen uit in plaats van het vertrouwen op basis waarvan we in 2015 tot het uitwerkingsakkoord kwamen;
- b. Voor de U16-gemeenten valt het voorliggende kostenverhaal moeilijk te rijmen met de enorme inspanning die gemeenten leveren met betrekking tot het realiseren van (nood-)opvanglocaties en het huisvesten van een, drie tot vier keer, hoger aantal statushouders dan voorheen. Dit laatste bemoeilijkt het Rijk overigens door middel van een verhuurdersheffing, waardoor er te weinig sociale huurwoningen zijn voor alle burgers. Bovendien staat het voorgestelde boetevoorstel haaks op de recente wetwijziging van de Huisvestingswet waarmee statushouders niet langer voorrang krijgen bij huisvesting;
- c. Naar inzicht van de U16-gemeenten is het überhaupt onwenselijk dat verschillende overheidslagen elkaar boetes opleggen daar waar juist samenwerking gewenst is. Bekrachtiging van het wetsvoorstel zal de bestuurlijke verhoudingen op scherp zetten;

In het bijzonder noemen de U16-gemeenten in dit verband de rolvermenging van de provincie. Gedeputeerde Staten maakt het op basis van ruimtelijke ordeningsoverwegingen (specifieke) gemeenten deels onmogelijk om sociale woningbouw uit te breiden of (kantoor)gebouwen daarvoor geschikt te maken. Het realiseren van de huisvesting voor statushouders wordt hiermee aanzienlijk bemoeilijkt. Anderzijds zoekt de provincie de samenwerking en tevens krijgt de provincie de rol om op grond van de voorgestelde wet, hier juist gemeenten op te gaan beboeten. De U16 Gemeenten zijn van mening dat de huidige bevoegdheid van de provincie, in de vorm van een indeplaatsstelling, een betere oplossing zou zijn in het geval van structureel achterlopende gemeenten. Bekrachtiging van het ter consultatie aangeboden wetsvoorstel zet de gewenste en waardevolle samenwerking tussen gemeenten en provincie zwaar onder druk. Het gevolg is juist vertraging in de huisvesting van statushouders en het bemoeilijkt de integratie, zoals in het WRR-Rapport "geen tijd te verliezen" al werd geconstateerd;

- d. De hoogte van de in het conceptwetsvoorstel genoemde boete (circa €1850,- per statushouder per maand) is berekend op basis van de huidige kosten van de COA opvang (incl. overhead). Op dit moment zijn er 60.000 COA opvangplaatsen, waarvan 30.000 leeg staan. Dit wekt de

Datum 23 november 2016

- indruk dat het kostenverhaal ook bedoeld is om de leegstaande plekken te financieren en gemeenten daarvoor op te laten draaien;
- e. De positieve regionale U16-ketenaanpak, wat huisvesting en integratie van statushouders betreft, wordt met het conceptwetsvoorstel doorkruist. De gewenste doorgaande lijn van opvang naar huisvesting en activering vanaf dag één (en dus snelle en succesvolle integratie) komen in het gedrang;
- f. Bovendien doorkruist het voorliggende conceptwetsvoorstel het door de Europese Commissie gehonoreerde en innovatieve Utrechtse 'Plan Einstein' voor de COA-opvang in Utrecht Overvecht, waarin vluchtelingen, statushouders, evenals buurtbewoners, vanaf dag één worden geactiveerd en waarmee statushouders in Utrecht en regio gehuisvest worden om integratie sneller te laten verlopen. Verschillende elementen van dit plan komen in samenhang terug in de bestuursovereenkomst in de U16 over de samenwerking op gebied van huisvesting en integratie. Dit plan zorgt nu al voor verhoging van het draagvlak in de wijk. Boetes en het enkel inzetten op huisvesten van statushouders om eventuele boetes te voorkomen, vergroten de tegenstellingen tussen vluchtelingen en burgers in onze regio en dat willen we juist voorkomen;
- g. De U16-gemeenten zijn van mening dat het (financieel) meer voor de hand ligt om het bestuursakkoord tussen VNG en het Rijk, waarmee gemeenten in totaal een eenmalige vergoeding van circa €4800,- per statushouder ontvangen, op te zeggen dan om via een andere weg een veelvoud van deze vergoeding weer terug te betalen via boetes van €1850,- per maand per statushouder. Vanzelfsprekend is het opzeggen van het bestuursakkoord wel een breuk in het vertrouwen in een verbeterde samenwerking tussen het Rijk en de gemeenten en willen we dat juist vermijden door bij het Rijk aan te dringen dat het wetsvoorstel van tafel gaat;

Overigens is het verre van transparant hoe tot de hoogte van het betreffende boetebedrag is gekomen. Daarbij komt dat de COA-opvang überhaupt een dure voorziening is (Dure contracten met projectontwikkelaars, overhead, bekostigen leegstand etc.) in vergelijking tot bv de opvang voor daklozen en dat gemeenten geen keuze hebben in het wel/niet gebruiken van COA-diensten;

- h. Het voorliggende wetsvoorstel gaat uit van een inwerkingtreding met terugwerkende kracht. De U16-gemeenten zijn van mening hierover onvoldoende geïnformeerd te zijn met als gevolg dat zij geen voorbereiding hebben kunnen treffen op deze wet en de financiële consequenties daarvan;

Overigens hebben de gemeenten geen budget voor het genoemde bedrag van €1850,- per statushouder per maand. Het verzorgen van de extra huisvesting en opvang van statushouders doet immers al een groot beroep op de gemeentelijke middelen; Tenslotte: in de taskforce

Datum 23 november 2016

Asiel en Integratie van de VNG op 27 oktober 2016 waren de gemeenten daar unaniem zeer kritisch op het voorliggende conceptwetsvoorstel.

2. Praktische uitwerking van het voorliggende wetsvoorstel

a. Het accent komt te liggen op systematiek en registraties in plaats van op het daadwerkelijk goed huisvesten;

b. Het voorgestelde kostenverhaal leidt in het geval van nareizigers per definitie tot (i) onredelijke boetes of (ii) tot langer verblijf in de COA opvang;

(i) Wanneer nareizigers tegelijk met het reeds aanwezige gezinslid gekoppeld worden aan een gemeente, leidt dit tot een boete in verband met het feit dat de nareizende gezinsleden nog niet gehuisvest kunnen worden, omdat zij simpelweg nog niet in Nederland verblijven;

(ii) Wanneer met de koppeling wordt gewacht tot en met het arriveren van de nareizigers kan de huizenzoektocht dan pas beginnen waardoor de periode in opvang langer zal zijn; Dit laatste lijkt overigens wel de beste optie voor jonge statushouders/ex-AMV'ers die door te snelle huisvesting vanwege de boetedreiging eerder zouden kunnen ontsporen binnen gemeenten.

c. Het huidige registratiesysteem van koppelings- en uitstroomdata is niet volledig betrouwbaar. In de huidige praktijk vormt dit geen probleem, maar dit verandert op het moment dat die ene persoon meer of minder gelijk staat aan een mogelijke boete. Zelfs als gemeenten wel hun taakstelling halen en een voorsprong in de realisatie hebben, kunnen boetes opgelegd worden. Een individueel persoon kan het huurcontract immers "te laat" hebben getekend. Dat kan toch niet de bedoeling zijn;

d. De U16-gemeenten menen dat het voorliggende conceptwetsvoorstel niet bijdraagt aan de wens naar passende, duurzame huisvesting. Integendeel: gemeenten worden door het kostenverhaal gedwongen om tijdelijke suboptimale huisvestingsvormen te organiseren, met als gevolg:

- Dat statushouders alsnog van de ene naar de andere plek verhuisd worden, wat we het afgelopen jaar juist hebben willen voorkomen;
- Dat de integratie van deze statushouders hierdoor wordt vertraagd;
- Dat gemeenten meer kosten moeten maken door vele dubbele verhuisbewegingen;
- Dat draagvlak in buurten en wijken vermindert door de enorme inzet op woningen voor deze nieuwe bewoners;

e. De U16-gemeenten voorzien dat de nadruk op het huisvesten van statushouders tot grotere spanningen zal leiden met reguliere woningzoekenden. Binnen onze woningmarktregio is op basis van onafhankelijk woningmarktonderzoek sprake van een aantoonbaar tekort aan sociale huurwoningen, het voorgestelde kostenverhaal zal ertoe leiden dat het draagvlak onder de bevolking in gevaar komt;

Kees Diepeveen

Wethouder voor Welzijn, Zorg en Maatschappelijke ondersteuning, Wijkgericht werken en Participatie, Cultuur en de Wijk Noordwest.

Gemeente Utrecht

Datum 23 november 2016

- f. De praktijk leert dat realistische prognoses van het aantal instromende asielzoekers en nareizigers nauwelijks mogelijk zijn. Vraag en aanbod, zowel kwantitatief en kwalitatief, zijn daarmee nauwelijks op elkaar af te stemmen en daarmee is het tijdig halen van de taakstelling per definitie al een lastige opgave die zorgt voor een gespannen verhouding tussen COA en gemeenten. U begrijpt dat dit boetesysteem dit enkel zal versterken en daarmee de samenwerking in de keten structureel zal verstoren;
- g. Tenslotte voorzien de U16-gemeenten dat bekrachtiging van voorliggend conceptwetsvoorstel tot een zeer groot aantal juridische procedures tussen Rijk, provincie en gemeenten zal leiden. Onderwerpen hiervan zullen zijn de bevoegdheden, hoogte van de boete en het onterecht zijn van boetes vanwege gebrekkige administratie van andere partijen etc.;
- h. Het betreft hier mogelijk duizenden statushouders en daarmee landelijk om mogelijk honderd miljoen euro.

Het moge op basis van bovenstaande duidelijk zijn dat de U16-gemeenten samen met de VNG het Rijk dringend verzoeken om af te zien van het wetsvoorstel kostenverhaal huisvesting vergunninghouders. Wij voorzien zowel bestuurlijke als praktische problemen die de verhoudingen en, belangrijker, de integratie van statushouders zullen frustreren en vertragen. In 2015 sloegen we als gemeenten en Rijk de handen ineen om de opgave met betrekking tot de verhoogde asielinstroom op te pakken. In U16-verband versterken wij de ketensamenwerking vanaf de COA-opvang door hierover een intensieve samenwerking met elkaar aan te gaan en door het plan Einstein in Utrecht, waarmee een doorgaande lijn binnen de regio van opvang, naar huisvesting en integratie kan worden gerealiseerd.

Het voorliggende conceptwetsvoorstel, evenals de wijze en het tijdstip waarop gemeenten hierop worden gevraagd te reageren, lijkt een einde te zijn van die ingeslagen gezamenlijke weg. Dit is voor ons als gemeenten onacceptabel en wij zien dan ook graag dat het voorstel van tafel gaat.

Hoogachtend,
Namens de U16-gemeenten,

Kees Diepeveen
Wethouder Vluchtelingenbeleid

Paulus Iansen
Wethouder Wonen